

CONSTANTIN
GEORGESCU

SIMONA
GEORGESCU

THEODOR
GEORGESCU

DICTIONAR GREC-ROMÂN

VOLUMUL V • Z = H = 9 = I

DGR

DGR

NEMIRA

SIGLE ȘI ABREVIERI

~	înlocuiește formal cuvântul-titlu, iar în cazul verbelor substituie infinitivul	dim.	diminutiv
*	neatestat în literatura noastră	diat.	diateză
=	echivalent (semantic)	d.Hr.	după Hristos
+	se construiește cu (de ex. + ac.)	disj.	disjunctiv(ă)
//	desparte categorii morfo-gramaticale diferite	dor.	(dialectul) doric
	indicații morfologice	du.	dual
{ }	indicații dialectale	dub.	text, pasaj sau sens incert
[]	informații privind cantitatea vocalică; indicații etimologice; cuvinte subînțelese sau anterior exprimate	ebr.	în ebraică
abs.	absolut	enclit.	enclitic
abstr.	(sens) abstract	entom.	în entomologie
ac.	(cazul) acuzativ	eol.	(dialectul) eolic
act.	activ(ă)	ep.	epic
adj.	adjectiv(al)	etc.	<i>et cetera</i>
adj.vb.	adjectiv verbal	euf.	eufemism
adv.	adverb(ial)	ex.	(de) exemplu
aor.	aorist	exclam.	exclamație; exclamativ
aprox.	aproximativ	ext.	(prin) extensiune
arhit.	în arhitectură	f(em).	feminin
astr.	în astronomie; în astrologie	fam.	în limbaj familiar
att.	(dialectul) atic	fig.	(sens) figurat; la figurat
bot.	în botanică	filos.	în filosofie
cf.	<i>confer</i> ; compară	f. rar	foarte rar
com.	comic, în comedie	frecv.	frequent
comp.	comparativ(ă)	gen.	(cazul) genitiv
compl.	complement	gener.	termen generic; în (sens) general
concr.	(sens) concret	geogr.	în geografie
conj.	conjuncție	glum.	în glumă
conjet.	(modul) conjunctiv	gram.	(termen) grammatical; în gramatică
contr.	contragere; (formă) contras(ă)	id.	<i>idem</i>
coord.	coordonată; în coordonare	idiom.	idiomatic
corel.	corelat(iv)	IE	(în) indo-europeană
culin.	termen culinar	iht.	în ihtiologie
dat.	(cazul) dativ	imper.	(modul) imperativ
decl.	declinare(a)	impers.	impersonal
def.	defectiv	impf.	imperfect
dem.	demonstrativ	incoat.	incoativ
deriv.	derivat	ind.	(modul) indicativ
		indecl.	indeclinabil
		indef.	indefinit
		indir.	indirect(ă)
		inf.	(modul) infinitiv
		injur.	(termen) injuros
		inscr.	în inscripții
		instr.	(cazul) instrumental

intens.	intensiv	pl.	(la) plural
interj.	interjecție	poet.	în poezie; termen poetic
interrog.	interrogativ(ă)	polit.	în politică
intranz.	intranzitiv	pop.	(termen) popular
inuz.	inuzitat	pos.	posesiv
ion.	(dialectul) ionic	posib.	posibil
iron.	ironic	poster.	posterior, ulterior
ist.	istoric	prez.	prezent
iter.	iterativ	prob.	probabil
î.Hr.	înainte de Hristos	pron.	pronume
jur.	în drept, termen juridic	prop.	propoziție
lacon.	(dialectul) laconian	propri.	(sens) propriu; la propriu
lat.	(în) latină	prov.	proverb(ial)
loc.	locativ	pt.	pentru
locut.	locuțiune	R.	rădăcină, radical
log.	în logică	rel.	relativ(ă)
med.	mediu, diateza medie	relig.	(termen) religios
medic.	(termen) medical	ret.	(în) retorică
metr.	(în) metrică	sc.	<i>scilicet</i> , adică
metrol.	(în) metrologie	sec.	secolul
milit.	(termen) militar	sg.	(la) singular
mineral.	în mineralogie	sincop.	sincopat, formă sincopată
mitol.	în mitologie	spec.	sens special; în special
m.m.c.p.	mai mult ca perfect	spur.	text sau pasaj spuriu
muz.	în muzică	sub.	subiect
n(eut).	neutră	subînț.	subînțeles, se subînțelege
neg.	negativ(ă); negație	subord.	subordonat(ă), subordonare
nom.	(cazul) nominativ	subst.	substantiv; substantivat
nr.	număr	superl.	(gradul) superlativ
num.	numeral	ș.a.	și alții, și altele
onomat.	onomatopee	tard.	tardiv, în greaca târzie
op.	opozitie	tehn.	în tehnică, termen tehnic
opt.	(modul) optativ	temp.	temporal
ord.	(numeral) ordinal	trag.	în tragedie
ornit.	în ornitologie	tranz.	tranzitiv
part.	(modul) participiu	unipers.	unipersonal
partic.	particulă	v.	<i>vide</i> , vezi
pas.	pasiv	var.	variantă
peior.	peiorativ	vb.	verb(al)
pers.	personal; persoană	viit.	(timpul) viitor
person.	personificat	voc.	(cazul) vocativ
pf.	perfect	vulg.	(termen) vulgar
		zool.	în zoologie

Z ζ

Ζ, ζ, τό indecl. zeta (ζῆτα), (înital a şaptea, apoi) a şasea literă a alfabetului grec; ca numar, ζ' = 7 sau al şaptelea, iar ζ = 7000. Pentru cifra 6 era folosită litera F (δέγαμψα), notată ζ'.

ζα-, prefix augmentativ (inseparabil, de obicei cu adjective, de ex. ζαής, ζάθεος, ζάκοτος etc.) foarte, prea-, mult. [v. ζά, δα-, διά]

ζά, prep. (eol. pentru διά) pentru, datorită: ζὰ τὰν σὰν ιδέαν THEOC. 29.6 *datorită împărtăşării* (sau *frumuseşti*) *tale*.

ζά-βατος, ov, adj. (eol. pentru διαβατός) SAPPH. 181.1.

Ζάγκλαιος, ov, ó subst. locuitor al oraşului Zankle (Ζάγκλη, v. infra): HDT. 6.22 §.a. [Ζάγκλη]

Ζάγκλη, ή subst. Zankle, oraş în Sicilia (numit ulterior Messene, în prezent Messina): HDT. 6.23, THUC. 6.4.

Ζάγκλον, ov, tó subst. (termen dialectal, sicilian) seceră: τὸ δρέπανον οἱ Σικελοὶ ~ καλοῦσιν THUC. 6.4 *sicilienii numesc seceră „zanklon”*.

Ζαγρεύς, éwç, ó subst. I Zagreus, figură mitologică, identificată cu Dionysos și venerată în orfism. Fiul lui Zeus și Persephone, Zagreus a fost ucis de titani și apoi a înviat: EUR. Fr.472. II fiu al lui Hades: AESCH. Fr.228.

ζα-ής, ές, adj. care suflă cu putere, violent, vijelios: ὕρσεν ἔπι ζαήν ἄνεμον ... Ζεύς OD. 12.313 *Zeus stârni un vânt puternic*; IL.12.157, OD. 5.368.

[ζα-, ἄημι]

ζά-θεος, α, ov și oç, ov [ă] adj. preașfânt, sfânt, (spec. despre locuri, munți, vânturi, râuri) consacrat unei divinități sau locuit de zei; sacru, divin, venerabil: Κίλλα τε ζαθέη IL.1.38 *Killa preașfântă*; ζαθέοις ἐπὶ κρημνοῖς Ἀλφεοῦ PI. O.3.22 *pe malurile sacre ale Alfeului*; ζαθέα χθών EUR. Hipp. 750 *pământ sacru*; HES. Th.2, AR. Nu.283 §.a. [ζα-, θεός]

ζά-κορος, ov, ó și ή [ă] subst. slujitor al unui templu, oficiant religios de rang inferior:

ιερεῖς καὶ ζάκοροι θεῶν PLUT. Cam.30.3 *preoți și slujitori ai zeilor*; MEN. Fr.126. [ζα-, κορέω]

ζά-κοτος, ov, [ă] adj. furios la culme, foarte mâniros, năbădăios: (despre pers.) IL. 3.220, THEOC. 25.83, (poet. despre o lance) PI. N.6.53.

[ζα-, κότος]

Ζακύνθιος, α, ov adj. din Zakynthos: HDT. 3.59.

[Ζάκυνθος]

Ζάκυνθος, ov, ή (rar ó) [ă] subst. Zakynthos, insulă în Marea Ionică și capitala acestei insule: ὑλήεσσα ~ OD. 9.24 *împădurita Zakynthos*; HDT. 4.195 §.a.

ζάλη, ή subst. I agitație puternică a vânturilor și a mării, hulă, clocoț, învolburare; vânt puternic însotit de ploaie sau de grindină, vântoașă, vijelie, furtună: σὺν ζάλῃ τ' ὅμβροκτύπῳ AESCH. Ag.656 *vijelie care bate cu ploaie*; ἐν χειμῶνι κονιορτοῦ καὶ ζάλης PLAT. R.496d *intr-o furtună de praf și ploaie*; (fig.) cîndva foiovinăs înpodăζάλης SOPH. Ai.351 *val ridicat de o volbură însangerată*. II (fig.) stare de neliniște sufletească, frământare, tulburare, zbucium: (pl.) PI. O.12.12.

Ζάλμοξις, iδoç, ó subst. |var. Σάλμοξις și Ζάμολξις; ac. -iv| Zalmoxis sau Zamolxis, zeu traco-get: HDT. 4.94, PLAT. Charm.156d §.a.

ζάμενέω-ω, vb. a se manifesta violent, a se înfuria: HES. Th.928.

[ζαμενής]

ζά-μενής, éç adj. (poet.) I foarte puternic, violent, iute la mânie, cumplit, sălbatic: Κένταυρος ~ PI. P.9.38 *centaur cumplit*. II dușmănos, vrăjmaș: ~ λόγος SOPH. Ai.137 *zvon dușmănos*.

[ζα-, μένος]

Ζάν, Zavóç, ó subst. (dor. și ion. pt. Ζήν) v. Zeúç.

Ζαπάτας, ó subst. Zapatas, affluent al Tigru-lui (azi Zab): XEN. An.2.5.1.

ζα-πληθής, éç adj. (poet.) preaplin, îmbelșugat: ζαπληθή ... γενειάδα AESCH. Pers.316

[ζα-, πλήθω]

ζά-πλουτος, ov adj. foarte bogat, putred de bogat: HDT. 1.32, EUR. Andr.1282.

[ζα-, πλοῦτος]

ζά-πύρος, ov [ă] adj. (poet.) arzător, înfocat, foarte aprins: AESCH. Pr.1084.

[ζα-, πῦρ]

Ζάρητρα, ων, τά subst. Zaretra, fortăreață în Eubeea: PLUT. Phoc.13.7.

ζάτεισ', (dor.) part. fem., v. ζητέω: THEOC. 1.85.

ζα-τρεφής, ἔς adj. bine hrănit, voinic, gras, corpulent: IL. 7.223, OD. 4.451.

[ζα-, τρέφω]

Ζαύηκες, ων, οι subst. zavekii, popor în Libya: HDT. 4.193.

ζα-φλεγής, ἔς adj. înflăcărat, învăpăiat, plin de foc, (fig.) foarte vioi: IL. 21.465.

[ζα-, φλέγω]

ζαφοίταισ', (eol.) part. fem., v. διαφοιτάω.

ζα-χρεῖος, ov adj. nevoias, care duce mare lipsă, care caută (ceva) cu nerăbdare: AESCH. Supp. 194, (+ gen.) ὁδοῦ ~ THEOC. 25.6 care își caută drumul.

[ζα-, χρεία]

ζα-χρηής, ἔς adj. |var. ζαχρείης| care lovește cu mare putere, aprig, furios: (despre războiniți, vijelii și.a.) IL. 5.525, id. 12.347, A.RH. 1.1095.

[ζα-, *χράω]

ζά-χρυσος, ov adj. bogat în aur, poleit cu mult aur, plin de aur: (gen.) ζαχρύσου Θρηικίας EUR. Alc.498 *Tracia cea bogată în aur; ζαχρύσου δι' ἐμπολᾶς EUR. IT1111 vândută pe (mult) aur.*

[ζα-, χρυσός]

ζάω, v. ζῶ.

ζέα, v. ζειά.

ζεγέριες, οι subst. (cuvânt libyan) specie de șoarece: HDT. 4.192.

ζειά, ἄς, ἡ subst. |frecv. pl., tard. ζέα, -ας| (bot.) soi de grâu cu un singur bob, alac: (folosit ca nutreț pentru cai) πάρ δ' ἔβαλον ζειάς, ἀνὰ δὲ κρῆ λευκὸν ἔμειξαν OD. 4.41 *au pus alac și l-au amestecat cu grâu alb;* HDT. 2.36, XEN. An.5.4.27, (sg.) LXX Is.28.25.

ζει-δωρος, ov adj. care produce alac, roditor, mănos, fertil: ~ ἄρουρα IL. 2.548 *o gor mānos;* OD. 5.463, HES. Op.173, HDT. 2.116.

[ζειά, δῶρον]

ζειρά, ἄς, ἡ subst. veșmânt larg și lung până la picioare, încins la mijloc cu un brâu, purtat în special de arabi și de traci; manta: HDT. 7.69, XEN. An.7.4.4.

ζείω, vb. (ep. tard.) v. ζέω: CALL. Dian.60.

Ζέλεια, ας, ἡ subst. |var. Ζελέα| Zeleia, cetate în Troada: IL. 2.824 și.a.

ζέμα, ατος, τό subst. fierbere: (fig.) LXX Jud.(B)20.6.

[ζέω]

ζέσις, εως, ἡ subst. I fierbere, cloicot: ἡ ~ γίνεται πνευματουμένου τοῦ ὑγροῦ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ ARSTT. Resp.479b31 *fierberea are loc prin evaporarea lichidului sub acțiunea căldurii.* II (fig.) stare de agitație, efervescentă, frământare: (despre etimologia lui θυμός „însusfările, avânt“) ἀπὸ τῆς <θύσεως> καὶ ζέσεως τῆς ψυχῆς PLAT. Cra.419e *de la tumultul și cloicotul susfletului;* PLUT. M.769f.

[ζέω]

ζέσσα, (ep.) ind. aor. act. de la ζέω.

ζεστός, ἡ, ὃν adj. I fiert, opărit: κρέα ζεστά καὶ ὀπτά APP. Hisp.369 *carne fiartă și friptă.* II fierbinte: χλιαρός εἶ καὶ οὕτε ~ οὕτε ψυχρός NT Apoc.3.15 *ești călduț: nici fierbinte, nici rece.*

[ζέω]

ζενγάριον, ου, τό [ă] subst. atelaj mic, pereche mărunță (sau sărmană): ~ βοεικόν AR. Fr.109 (pereche de) boi de jug.

[dim. al lui ζεῦγος]

ζενγηλάτεω-ώ, vb. a conduce un atelaj (de boi înjugați), a ara: XEN. An.6.1.8.

[ζενγηλάτης]

ζενγηλάτης, ου, ό [ă] subst. conducător al unui atelaj (de boi sau de cai), plugar, căruțăș: SOPH Fr.616, XEN. An.6.1.8.

[ζεῦγος, ἔλαύνω]

ζενγηλατρίς, ίδος, ἡ subst. conducătoare de atelaj: SOPH Fr.878.

[fem. al lui ζενγηλάτης]

ζενγίζω, vb. a înjuga, a lega laolaltă, a uni: LXX 1 Mac.1.15.

[ζεῦγος]

ζενγίσιον, ου, τό subst. taxa impusă zeugitilor (v. infra): ARSTT. Ath.7.4.

ζενγίτης, ου, ό [ī] adj.m., subst. |fem.

ζενγίτις, ίδος, ἡ| I (spec. despre cai) înjugat, legat pereche: (fem.) CALL. Ap.48. II (despre soldați) aflat pe aceeași linie de luptă sau șef de rând: PLUT. Pel.23.4. III (pl. ζενγίται) zeugiti, a treia dintre cele patru

clase de cetăteni instituite de Solon la Atena (numiți astfel pentru că își permiteau întreținerea unei perechi de boi): ARSTT. Pol.1274a20, (sg.) id. Ath.7.3 §.a.

[ζεῦγος]

ζεύγλη, ης, ḡ, subst. |var. poet. ζεῦγλᾰ Eur. Fr.285.10| {ep. instr. sg. ζεύγληφι Call.} I parte a jugului prin care era trecut gâțul vitelor (ζυγόν fiind alcătuit din două ζεῦγλαι), gâtar, grebănar: ὑπάγειν τοὺς ἵππους τῇ ζεύγλῃ LUC. DMar.8.2 *a pune caii sub gâtar* (sc. *a-i înhăma*); IL. 17.440, PI. P.4.227, AESCH. Pr.463, HDT. 1.31 §.a. II (pl.) drugi de lemn sau chingi pentru a face să se miște cărma unei corăbi: EUR. Hel.1536.

[ζεύγνυμι]

ζεύγλη-θεν, adv. de la jug: A.RH. 3.1319.

[ζεύγλη, -θεν]

ζεύγμα, ατος, τό subst. I legătură, îmbinare, strâmtorare; tot ceea ce este folosit pentru a face o legătură: (fig.) ἀνάγκης ζεύγμαta EUR. IA443 *legăturile* (sau *jugul*) *necesitătii*. II baraj format pentru a bloca intrarea într-un port, blocadă, barieră: τὸ ~ τοῦ λιμένος THUC. 7.69 *zăgazul portului*; λύειν τὸ ~ PLUT. Them.16.2 *a sparge blocada*. III corăbi legate între ele, pod, platformă de vase: ἡ κατασκευὴ τοῦ ζεύγματος εἰς τὸν πόρον PLB. 3.46.2 *construirea podului de trecere*; PLUT. M.174e.

[ζεύγνυμι]

ζεύγνυμι, var. ζευγνύω vb. |viit. ζεύξω, aor. ξευξά; pas. aor.1 ξεύχθην, aor.2 ξεύγην, pf. ξευγμαψι {ep. impf. 3pl. ζεύγνυσαν, impf. med. 3du. ζευγνύσθην, inf. ζευγνύμεν Hom.} I (act., pas.) 1 a pune la jug, a înjuga, a înhăma: οἱ δ' ὁπ' ἀμάξησιν βόας ἡμιόνους τε ζεύγνυσαν IL. 24.783 *înjugară la care boi și catări*; καξευξα πρῶτος ἐν ζυγοῖσι κνώδαλα AESCH. Pr.462 *eu cel dintâi am înjugat dobitoace la jug*; ~ ἄρμα, όχονς PI. P.10.65, EUR. Andr.1020 *a pune caii la cărujă, a pregăti un car*. 2 (fig.) a pune sub jug: (pas.) ἀνάγκῃ ζυγείς SOPH. Ph.1025 *aflat sub jugul necesitătii*. 3 a lega strâns, a îmbina: σανίδες ... ξευγμέναι IL. 18.275 *bărne strâns imbinare*; τούτοις ζεύξας τοὺς ἄσκοδς πρὸς ἀλλήλους XEN. An.3.5.10 *cu aceste (curele) prințând burdufurile unul de altul*. 4 a echipa o corabie cu bânci de vâslași sau cu traverse, a întări, a repară: ζεύξαντες τὰς παλαιὰς (sc. ναῦς) ὥστε πλωίμους εἶναι THUC. 1.29 *întărind vechile*

corăbi, ca să poată pluti; HES. Fr.205. 5 a împreuna, a uni, a alătura două extremități: γέφυραν ~ HDT. 3.134 *a face un pod*; τὸν Ἐλλήσποντον ἔξεύγνυσαν ἐκ τῆς Ἀσίης ἐς τὴν Εὐρώπην HDT. 7.33 *legau Hellespontul (printr-o punte) din Asia până în Europa*. 6 a uni prin căsătorie: γάμοις με δεῖ μητρὸς ζυγῆναι SOPH. OC826 *trebuie să mă însor cu propria mamă*; ταύτην ξευξές τίς; EUR. IA698 *cine a luat-o în căsătorie?*; (in op. cu kóρη) ξευγμένη SOPH. Tr.536 *căsătorită, soașă*. II (med.) a-și pune caii la jug sau la car; a uni, a lega de sine sau în interesul său: ἵππους τ' ἔξεύγνυντ' ἀνά θ' ἄρματα ἔβαινον OD. 3.492 *și-au înhămat caii și s-au suit în car*; (fig.) τόνδ' ἐν ὅρκοις ζεύξομαι EUR. Supp.1229 *il voi lega prin jurăminte*. [cf. lat. iungo]

ζευγνύω, v. ζεύγνυμι: HDT. 1.205.

ζεύγος, εος-ους, τό subst. I grup de două animale din aceeași specie, pereche de animale de tractiune (boi, vite, cai, catări, asini), atelaj: ζεύγεα δινεόντες IL. 18.543 *întorcând atelajele (la capăt de rând / brazdă)*; ζεύγεσιν ... βοεικοῖς THUC. 4.128 *care trase de boi*; ζεύη βοῶν LXX 3Rg.19.19 *perechi de boi*. II orice vehicul la care sunt înhămate animale de tractiune, plug, car, cărujă: ἐπὶ ζευγέων ἐν καμάρῃσι ἐλάσασαι HDT. 1.199 *a merge în căruje cu covilțir*; ~ teatríptow sau tétripton AESCH. Fr.346 *car cu patru cai (de curse)*; PLAT. Ap.36d, PLUT. Ant.6.2. III pereche, grup (de ființe), cuplu: ἵρικων ἐπτὰ ζεύγεα HDT. 3.76 *șapte perechi de șoimi*; ~, δι καλεῖται θῆλυ και ἄρρεν XEN. Oec.7.18 *pereche, adică femeiesc și bărbătesc*; ~ trupărțevenov EUR. Fr.357 *grup de trei fecioare (despre Grati)*; τὸ ἐρωτικὸν ~ LUC. Am.11 *perechea amoroasă*. IV ansamblu de obiecte de aceeași fel sau complementare, obiect alcătuit din părți simetrice și unite între ele: ~ ἐμβάδων AR. Eq.872 *pereche de papuci*; κατὰ ζεύγη / ζεῦγος, ἐς ζεύγεα ARSTT. HA 613b24, PLUT. M.93e, LUC. Syr.D.12 *în pereche, perechi-perechi*.

[ζεύγνυμι]

ζευγο-τρόφος, ov adj. care întreține un atelaj: PLUT. Per.12.6.

[ζεῦγος, τρέφω]

ζευκτήρ, ἦρος adj.m. care leagă la jug: (ac.) τοὺς ζευκτῆρας ιμάντας IOS. AI12.192 *chinile de legătură la jug*.

[ՀԵՄԱՆԿԱՆԱԿԱՆ և ամենի և շատ այլ բառերում օգտագործվում է ՀԵՍՈՒՏԻՒԹՅՈՒՆ, ա, օվ *adj.* de înjugare, care leagă sau folosește la legare: γέφυραν γαῖν δυοῖν ՀԵՍՈՒՏԻՒԹՅԱՆ AESCH. Pers.736 *pod care leagă două pământuri.* // ՀԵՍՈՒՏԻՒԹՅՈՒՆ, օվ, տօ *subst. jug:* AESCH. Ag.529 // ՀԵՍՈՒՏԻՒԹՅԱ, աշ, հ *subst. legătură, lanț:* NT Fp.27.40. [ՀԵՄԱՆԿԱՆԱԿԱՆ]

ՀԵՍՈՒՏՈՅՑ, ի, օվ *adj.* I înjugat, înhămat: PLUT. M.278b. II împreunat, legat: (despre fluierile nauiului) PLAT. Epigr.9.823.

[ՀԵՄԱՆԿԱՆԱԿԱՆ]

ՀԵՄԱՆԿԱՆԱԿԱՆ-ԼԵՈՎԸ, օվ [թ] *adj.m.* care ține sau punе poporul sub jug: SOPH. Fr.133.

[ՀԵՄԱՆԿԱՆԱԿԱՆ, λεωψ]

ՀԵՄԱՆԿԱՆԱԿԱՆ-ՊՊՈՅԸ, օվ, օ *subst.* Zeuxippos, pictor celebru din Heracleia, contemporan cu Platon: PLAT. Prt.318b շ.ա.

[ՀԵՄԱՆԿԱՆԱԿԱՆ, ἔπιος]

ՀԵՄԱՆԿԱՆԱԿԱՆ-ՀԵՆԿԻ, εως, ի *subst.* I (mod de) înjugare: HDT. 3.104. II acțiunea de a lega printre-un pod de vase, podire: τὴν ζεῦξιν τοῦ Βοσπόρου HDT. 4.88 *construirea podului peste Bosfor.*

[ՀԵՄԱՆԿԱՆԱԿԱՆ]

ՀԵՄԱՆԿԱՆԱԿԱՆ, Διός, օ *subst.* |voc. Ζεῦ, gen. Διός, dat. Διί sau Δί [թ], ac. Δία; poet. (ep.) nom. Ζήν, gen. Ζηνός, dat. Ζηνί, ac. Ζῆνα sau Ζῆνι {dor. (ion. att.) nom. Ζάν sau Ζᾶν, voc. Ζάν, gen. Ζανός, dat. Ζανί, ac. Ζᾶνα} I Zeus, fiul lui Cronos și Rhea, părinte și rege al oamenilor și al zeilor, zeu al cerului și al tunetului, divinitate supremă în mitologia greacă: IL. 2.412 շ.ա. (fig.) (Zeus, ca personificare a cerului) tò սճար էկ τοῦ Διός HDT. 2.13 *apa care vine de la Zeus* (sc. ploaia); (spec.) [ԱՌՏԻՐՈՒԹՅՈՒՆ] Διός PLAT. Epin.987c *planeta lui Zeus* (sc. Jupiter). II (ext.) zeu: (despre Plouton) IL. 9.457, (despre Ammon) PI. P.4.16.

ՀԵՓՈՒՐԻՆ, ηց, ի *subst.* zefir (vânt dinspre apus), boarea zefirului: OD. 7.119.

[ՀԵՓՈՒՐԻՕՑ]

ՀԵՓՈՒՐԻԿՈՅՑ, ի, օվ *adj.* = ՀԵՓՈՒՐԻՕՑ: ARSTT. Mete.364a20.

[ՀԵՓՈՒՐՈՅՑ]

ՀԵՓՈՒՐԻՕՑ, օվ [թ] *adj.* |fem. sg. Ζεփύρια Pi. P.2.18| de zefir, din vest, apusean: Pi. O.10.13, τοῖς ՀԵՓՈՒՐԻՕՑ (subînț, անեմուչ) ARSTT. HA618a7 *la zefir* (sc. când suflă vânturile de apus); (spec.) ՀԵՓՈՒՐԻԱ [ֆա] ARSTT. HA560a6 *ouă de zefir* (sc. ouă limpezi, nefecundante).

[ՀԵՓՈՒՐՈՅՑ] օվ, օ *subst.* |person. Ζέփυρος| zefir, vânt de apus (vest sau nord-vest), de obicei ploios și furtunos, dar uneori plăcut: πρὸς ζέφυρον ἄνεμον HDT. 1.148 *spre apus* (prop. *spre adierea zefirului*); (frecv. person.) IL. 2.147, HES. Th.479, AESCH. Ag.692 շ.ա.

[cf. ՀՅՈՒՅՆ]

ՀԵՉՈՎ, vb. |prez. contr. 3sg. ζεῖ, viit. ζέσω, aor. ζέσσα| {ep. impf. 3sg. ζέεε Hes., aor. 3sg. ζέστε Hom.; ep. tard. ζείω Call.} I (*intrans.*) a fierbe, a clocoți: 1 (propri. despre apă și alte lichide, rar despre solide) a fierbe, a da în clocoț, a se agita sub acțiunea căldurii, a fi foarte fierbinte: ἐπεὶ δὴ ζέστεν ὕδωρ ἐνī խոտի ջալկա IL. 18.349 *după ce apa a fieră în cazanul de aramă;* ζέεε χθὼν πᾶσα HES. Th.695 *întreg pământul clocotea.* 2 (fig. despre mare, sânge, vin, pasiuni) a fi în fierbere, a clocoți, a se agita puternic, a face bășici; a fermenta, a musti; a se re-vărsa, a da pe dinafară, a fi plin (de): τῆς θαλάσσης ζεστάς HDT. 7.188 *când marea era în clocoț;* μαινόμενος οἶνος ζεῖ PLAT. Lg.773d *vinul fierbe cu furie;* λίμνη ... ζέστενσαν ὕδατος καὶ πηλοῦ PLAT. Phd.113a *un lac care clocoște (= dă pe dinafară) de apă și noroi;* ὀπτηνίκ' ζεει θυμός SOPH. OC434 *când furia fierbea (in mine);* (+ gen.) σκωλήκων ζεστάς LUC. Alex.59 *mustind de viermi;* (+ dat.) LUC. Sat.26. II (*tranz.*) a pune la fieră, a fierbe, a opări: A.RH. 3.273.

ՀԵՂ, imper. prez. act. 2sg. de la ՀՅՈՒՅՆ.

ՀԵՂԹՈՅՑ, օվ, օ *subst.* Zethos, fiul lui Zeus și Antiope, frate geamăn al lui Amphion, împreună cu care a construit Theba: OD. 11.162 շ.ա.

ՀԵՂԼԻՄՈՎ, օվ *adj.* |gen. -ovoց| invidios, pizmaš, gelos: (despre zei) OD. 5.118, CALL. Dian.30.

[ՀԵՂԼԵՈՎ]

ՀԵՂԼՈՅՑ¹, օվ, օ *subst.* |var. neut. ՀԵՂԼՈՅՑ, -ուց NT| I zel, râvnă: 1 (în sens pozitiv) străduință, ardoare, ambiție, elan: ~ τινος φαγά de cineva sau ceva; ~ πρός τι pentru ceva; ~ ὑπέρ τινος pentru cineva; (iron.) τῶν ἐμῶν ... ~ չսակամ SOPH. OC943 *grijā arzătoare pentru rudele mele;* ՀԵՂԼՈՅՑ ... γάμων չխօս' EUR. Hec.352 *atrăgând ambiții de căsătorie (cu mine);* πρὸς ձι μιμητιկός ... ~ PLUT. Per.2.2 *zelul de a imita ceva;* τὸν

νύμαν ζῆλον ύπερ ἐμοῦ NT 2Cor.7.7 *râvna voastră pentru mine*; (spec.) πυρὸς ~ NT Evr.10.27 *ardoarea focului*. **2** (în sens negativ) invidie, gelozie, pizmă, ranchiușă: ~ δυσκέλαδος κακόχαρτος στυγερώπης HES. Op.195 *pizma răuuoitoare, bârfelnică, slută la față*; (spec.) ὁ ~ οὗτος τῆς πολιτείας PLB. 4.27.8 *zelul acesta politic*; PLAT. Phlb.47e. **II** obiect al strădaniei sau al invidiei, glorie, mândrie: ζῆλόν τινα καὶ τιμὴν φέρει τῇ πόλει DEM. 23.64 *aduce orașului o anumită mândrie și cinstire*. **III** însuflare oratorică (specifică stilului „asianic”): ἔχρητο τῷ καλουμένῳ μὲν Ἀστανῷ ζῆλῳ τῶν λόγων PLUT. Ant.2.8 *întrebuiște în discurs aşa-numitul „zel asianic”*.

ζῆλως², ους, τό subst. v. ζῆλος: NT 2Cor.9.2. **ζηλοτύπεω-ώ**, vb. a fi gelos sau invidios, a invidia: (+ ac.) ζηλοτυπῶν με καὶ φθονῶν PLAT. Smp.213d *fiind gelos pe mine și învidându-mă*; AESOP. 5.20, (pas.) ή ζηλοτυπούμενή τυρannīs PLUT. Arat.25.8 *puterea lui absolută, privită cu gelozie*.

[ζηλότυπος]

ζηλοτύπια, ας, ή subst. gelozie, invidie: πυρὸς Ἀρη ~ τοῦ Ἡφαίστου δι' Ἀφροδίτην PLUT. M.276b *gelozia lui Hephaistos față de Ares pentru Afrodita*; APP. Hann.81, (pl.) LUC. Cal.10.

[ζηλότυπος]

ζηλό-τύπος, ov adj. lovit de gelozie, gelos, invidios: AR. Pl.1016, MEN. Pc.987.

[ζῆλος, τύπο]

ζηλώ-ώ, vb., tranz. |aor. ἐζήλωσα| {dor. ζαλώ Theoc.} **I** 1 a căuta cu ardoare, a râvni, a jindui (ceva): ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ καὶ τοῦτ' ἐζήλωκε DEM. 2.15 *năzuiește glorie și o căută cu ardoare*; ὃν τὰς δόξας ζηλοῖς, μιμοῦ τὰς πράξεις ISOC. 38.5 *imită faptele celor a căror faimă o jinduiești*. **2** a tinde să egaleze sau să întreacă, a căuta să imite (pe cineva): παῖς γενόμενος τὸ μὲν πρῶτον ζῆλοι τε τὸν πατέρα PLAT. R.553a *copilul căută în primul rând să își imite tatăl*; THUC. 2.37. **II** (în sens pozitiv) a privi cu admiratie, a lăuda, a elogia, a ferici: (+ ac.) ζηλῶ δ' ἀγάμους ἀτέκνους τε EUR. Alc.882 *îi fericesc pe oamenii necăsătoriți și sără copii*; σε ζηλῶ θανόντα, πρὶν κακῶν ιδεῖν βάθος AESCH. Pers.712 *te invidiez, că ai murit înainte să vezi adâncul chinurilor [noastre]*; (+ ac. pers. și gen. lucrului) ζηλῶ

σε τῆς εὐβουλίας AR. Ach.1008 *îți laud intelligentia; (+ ac. pers. și ac. lucrului) SOPH. Ai.552, (+ δτι) XEN. HG6.5.45, (iron.) ζηλῶ σε EUR. Med.60 te invidiez! (= ignoranța ta este de invidiat); (pas.) τὰ ζηλούμενα ARSTT. Rh.1360b34 *lucrurile (sau calătările) pe care le admirăm*. **III** (în sens negativ) a invidia, a pizmui: ζηλοῖ δέ τε γείτονα γείτων HES. Op.23 *vecinul își invidiază vecinul*; (abs.) ή ἀγάπη οὐ ζηλοῖ NT 1Cor.13.4 *dragostea nu pizmuiește*.*

[ζῆλος]

ζήλωμα, ατος, τό subst. I ambiție de a întrece, emulație: DEM. 19.260, (+ gen.) ἐς ~ τῆς Ρωμαίων ἀρετῆς APP. BC5.12.113 *spre lauda virtutii romanilor*. **II** obiect al admirării sau al invidiei, bunăstare, noroc: (pl.) πατρὸς ζηλωμάτων EUR. IT379 *bunăstare părintească (demnă de invidiat)*.

[ζηλώ]

ζήλωσις, εως, ή subst. I strădanie de a egala sau de a întrece, râvnire, imitare: ~ τῶν βαρύπον THUC. 1.132 *imitarea barbarilor*. **II** gelozie: LXX Num.5.14.

[ζηλώ]

ζηλωτεός, α, ov adj.vb. trebuie râvnit sau imitat: (neut.) PLB. 4.27.8, PLUT. M.12a.

[ζηλώ]

ζηλωτής, οῦ, ὁ adj.m., subst. I zelos, plin de râvnă, admirator, imitator: (+ gen.) ζηλωταὶ καὶ ἐρασταὶ ... τῆς Λακεδαιμονίων παιδείας PLAT. Prt.343a *admiratori și iubitori ai educației spartane*; μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρώας ἀρετῆς ISOC. 11.7 *imitator și admirator al virtutii părintești*; (despre iudei) ζηλωταὶ τοῦ νόμου NT Fp.21.20 *plini de râvnă pentru Lege*; ζηλωταὶ ἔστε πνευμάτων NT 1Cor.14.12 *sunteți râvnitori după cele duhovnicești*. **II** (ist.) zelot, membru al partidului zelotilor: τὴν τῶν κληθέντων ζηλωτῶν ἀφροσύνην, Ios. BI2.651.3 *nechibzuința celor numiți „zeloti”*; Σίμων ὁ ~ NT Fp.1.13 *Simon zelotul*. **III** gelos: θεός ~ LXX Ex.20.5 *Dumnezeu gelos*.

[ζηλώ]

ζηλωτικός, ή, óv adj. zelos, râvnitor: ARSTT. Rh.1388a36.

[ζηλωτός]

ζηλωτός, ή, óv și ócs, óv adj. |comp. -óteros, superl. -ótatos| {dor. ζαλωτός Pi.} **I** (de) invidiat, demn de invidie: (despre pers. și lucruri) πολλὴν σοφίαν καὶ ζηλωτήν PLAT.

Hp. Mi.368b înțelepciune multă și de invidiat; (superl.) tòv pántha χρόνον μετ' ἐμοῦ ζηλωτότατον βίον ἀνθρώπων διάξεις AR. Nu.464 împreună cu mine vei duce cea mai de invidiat viață de om din toate timpurile; (+ gen.) θῆκε viv ζαλωτὸν ὁμόφρονος εὐνᾶς Pl. O.7.6 l-a făcut demn de invidie pentru un pat nupțial atât de armonios; (+ dat.) ~ ὡν ... Πέρσαις AESCH. Pers.710 invidiat de persi. II care este râvnit sau poate fi râvnit; laudabil, admirabil: ζηλωτὸι ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱ τιμαὶ LYS. 2.79 onorurile sunt râvnite de toți oamenii; μακάρος καὶ ~ LUC. Par.10 fericit și demn de admirație.

[ζηλόω]

ζημία, ας, ἡ subst. {ion. ζημίῃ, dor. ζαμίᾳ} I pagubă, pierdere, stricăciune: (în op. cu кердос „câștig” sau cu ωφέλεια „folos”) meѓа тї пóлєи кéрдос ἡ ζημίαν ᄂв фéроi PLAT. Lg.835b *ar aduce orașului mare câștig sau pierdere; ζημίαν ποιεῖν AR. Pl.1124 a face o pagubă (cuiva); ζημίαν λαβεῖν SOPH. Fr.807 a suferi o pierdere; ζημίας κατὰ τὴν ἀξίαν εἴληφεν DEM. 11.11 a fost păgubit după merit; μὴ τὸ μὲν λαβεῖν κέρδος εἶναι νομίζετε, τὸ δὲ ἀναλῶσαι ζημίαν ISOC. 3.50 nu socotiți un câștig a lua și o pierdere a da (sau a cheltui); (fig., despre pers.) τίς δὲ οὕτως ἀνους δὲς ὑμές κα πρίατο, φανερὰν ζαμίαν; AR. Ach.737 cine ar fi atât de smintit să vă cumpere pe voi, curată pagubă?; XEN. Cyr.2.2.12. II pedeapsă în bani, amendă: ζημίαν ἀποτίνειν, ἔκτινειν sau καταβάλλειν *a plăti, a achita o amendă; ἀποτίνει ζημίην τὴν ᄂв оi ірéеς τáξωνται HDT. 2.65 plătește amendă pe care o vor stabili preoții; PLAT. Lg.774e, DEM. 24.83, ζημίαν δ̄feilein tálantov PLUT. Lys.27 a datora (sau a fi condamnat la) o amendă de un talant. III (gener.) pedeapsă, osândă, condamnare: τούτοισι ... ταύτην τὴν ζημίην ἐπέθηκαν HDT. 1.144 le-au dat această pedeapsă; θáνатов ζημíан ἐπιτίθεσθαι, προθεῖναι, τάπτειν sau ποιεῖν THUC. 2.24, id. 3.44, DEM. 20.135, XEN. Mem.2.2.3 a stabili pedeapsa capitală, a condamna la moarte.**

ζημíѡ-ῶ, vb., tranz. | viit. ζημίωσω, aor. ἐζημίωσα, pf. ἐζημίωκα| I a provoca o daună sau o pierdere, a aduce un prejudiciu, a păgubi (+ ac. pers.); a face rău, a vătăma: εἰς ἄπαντα τὸν χρόνον τὴν πόλιν ζημιοῦσι LYS. 30.25 păgubesc orașul pentru totdeauna;

μὴ ... σαντὸν ζημιώσῃς πλείω ἢ ὁ πατήρ ἐδυνήθη σε βλάψαι XEN. Cyr.3.1.30 *să nu îți faci tie însuți mai mult rău decât ar fi putut tatăl meu să te vatăme; (med. cu sens pas.) μεγάλα ζημιώσεται THUC. 3.40 va suferi pierderi mari; PLAT. Lg.916e, (pas.) (+ ac. de relaþie) ζημιωθῆναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ NT Mc.8.36 a-și păgubi (= a-și pierde) sufletul. II a amendă: ἐζημίωσαν χρήματιν THUC. 2.65 l-au pedepsit cu o amendă; (+ ac. pers. și dat. lucrului) εζημίωσάν μιν ... χαλίησι δραχμῆσι HDT. 6.21 l-au amendat cu o mie de drachme. III (ext.) a pedepsi: ~ τινὰ θανάτῳ, φυγῇ, πληγαῖς HDT. 3.27, THUC. 4.65, id. 8.74 a pedepsi pe cineva cu moartea, exilul, lovituri; (pas.) ταῖς ἐσχάταις ᄂв ζημίαις εζημιοῦστο LYS. 31.26 ar primi pedeapsa supremă (= capitală).*

[ζημία]

ζημíѡδης, ες adj. păgubitor, păgubos, dăunător, dezavantajos: (în op. cu кердалéон) οὐδὲ οὕτως ~ ώς τὸ ήττασθαι XEN. Mem.3.4.11 nimic nu este atât de păgubitor ca înfrângerea; PLAT. Cra.417d §.a.

[ζημία, -ωδης]

ζημíѡμα, ατος, τό subst. I pedeapsă: XEN. HG3.1.9, LUC. Prom.13. II dreptul de a impune sanctiuni: (pl.) PLAT. Leg.764c.

[ζημíѡ]

ζημíѡтis, εως, ἡ subst. acțiunea de a pedepsi și rezultatul ei, pedepsire: (pl.) ARSTT. Pol.1300b22.

[ζημíѡ]

Ζήν, Ζηνός, ὁ subst. v. Ζεύς.

ζήτa, τό, (indecl.) zeta, literă a alfabetului grec (cf. Z, Ζ): PLAT. Cra.419b.

ζητeѡw, vb. v. ζητeѡ: HES. Op.400.

ζηтéѡ-ѡ, vb. |imprf. ἐζήτουν, viit. ζητήσω, aor. ἐζήτησα, pf. ἐζήτηκα| {ep. imprf. 3sg. ζήτει IL. 14.258; ion. imprf. ἐζήτεον Hdt.; dor. imper. prez. 2sg. ζάτει Theoc., part. fem. ζάτεισ(α) Theoc.} I a căuta, a încerca să găsească (pe cineva sau ceva), a umbla după, a scotoci, a căuta minuþios: (+ ac.) ἐμὲ δὲ ἔξοχα πάντων ζήτει IL. 14.258 *pe mine, mai cu seamă, căuta să mă găsească; οὐ γάρ εὑρήσεις ἐμοῦ ζητῶν ἔτ' ἄνδρα ... βελτίονa AR. Pl.105 nu vei găsi, chiar căutând, un om mai bun ca mine; ἐζήτεον τὸ θηρίον HDT. 1.43 porniră să caute fiara; τότε δεῖ τὸν κυνηȝέτην τὸν λαγῶ ... ζητeѡ XEN. Cyn.6.25 atunci trebuie ca vânătorul să caute iepurele; ἐζήτouν τοὺς ἄρχοντας XEN.*

An.2.3.2 căutați pe (= întrebau de) comandanți; (pas.) megaloiς μηνύτορις δημοσίᾳ οὗτοι τε ἔζητοῦντο THUC. 6.27 aceştia (sc. făptașii) erau căutați în schimbul unor mari recompense publice. II (filos., jur.) a căuta să afle, a cerceta, a investiga, a examina: ταῦτ' οὖν ἐγώ ... ζητῶ καὶ ἐρευνῶ κατὰ τὸν θεόν PLAT. Ap.23b acestea eu le investighez și le cercetez în acord cu Zeul; ζητουμένης ἀρετῆς δῆλης ὅτι ἔστιν PLAT. Men.79d dacă cercetăm ce este virtutea în întregul ei; (part. subst.) τὸ ζητούμενον PLAT. Th.201a, ARSTT. Top.110a7 obiectul cercetării (= chestiunea, problema). III a cere, a solicita: τῶν πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες DEM. 4.33 cerând socoteală de la general pentru acțiunile lui. IV a căuta, a încerca, a dori, a vrea: (+ ac.) ἐκατόν τε ἐτέων μὴ ζητῆσαι κάτοδον ἐξ Πελοπόννησον HDT. 9.26 vreme de o sută de ani să nu încerce întoarcerea în Pelopones; (freccv. + inf.) ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι καὶ σύζεσθαι κτίζοντες πόλεις PLAT. Prt.322b căutați să se adune laolaltă și să se salveze clădind orașe; δοși φεύγοντες κατελθεῖν ἐζήτησαν ISOC. 16.14 căfi au căutat să se întoarcă din exil. V a simți lipsa (unui lucru), a regreta (pe cineva): ἵνα μὴ ζητέοιεν σιτία HDT. 1.94 ca să nu mai simtă lipsa mâncării; μὴ ταχὺ Nérwona ζητάσωσιν PLUT. Galb.8.5 să nu îl regrete curând pe Nero.

[cf. δίζημαι]

ζήτημα, atoc, τὸ subst. I căutare, obiect al căutării: (despre trupul ciopărțit al lui Pentheus) οὐ ράιδιον ~ EUR. Ba.1139 o căutare nu ușoară. II căutare, cercetare, investigare: SOPH. OT278, EUR. Bac.1218, (+ gen. obiectiv) μητρὸς ... ζητήματα EUR. Ion1352 mijloace de a-mi căuta mama. III (filos.) cercetare filosofică, chestiune, problemă: τὸ περὶ νόμους ~ PLAT. Lg.631a chestiunea privind legile. IV discuție, controversă: (pl.) ζητήμαta περὶ τῆς ιδίας δεισιδαιμονίας εἶχον πρὸς αὐτὸν NT Fp.25.19 aveau unele controverse cu el despre religia lor.

[ζητέω]

ζητήσιμος, ov adj. bun de căutat, de căutare: (subst.) πλησίον ... τῶν ζητησίμων XEN. Cyn.6.6. aproape de locurile de căutare (a vânătorului).

[ζητέω]

ζήτησις, εως, ἡ subst. I 1 căutare: (+ gen. obiectiv) κατ' Εὐρώπης ζητησιν HDT. 2.44 în căutarea Europei; τῶν δρασάντων ... ~ THUC. 8.66 căutarea făptașilor; PLUT. Mar.36.5. 2 examinare, inspecție: ζητησιν ἐποιέετο τῶν νεῶν HDT. 6.118 făcu inspecția corăbiilor. II (filos.) interogare, cercetare filosofică: περὶ τῆς τοῦ παντὸς φύσεως ζητησιν PLAT. Ti.47a cercetare privind natura universului. III discuție, dezbatere, controversă, cearță: ἐγένετο ~ ἐκ τῶν μαθητῶν Ιωάννου μετὰ Ιουδαίου περὶ καθαρισμοῦ NT In.3.25 s-a iscat o dispută între ucenicii lui Ioan și un iudeu cu privire la purificare.

[ζητέω]

ζητητέος, α, ov adj.vb. care trebuie căutat sau investigat, de cercetat: SOPH. Ai.470, (neut.) AR. Nu.760, PLAT. Phlb.58d s.a.

[ζητέω]

ζητητής, οὐ, ὁ subst. I căutător, cercetător: οἴομαι ... ἐμὲ φαῦλον εἶναι ζητητήν PLAT. Chrm.175e îmi vine să cred că eu sunt un prost cercetător; PLAT. R.618c. II (pl. ζητητά, oī) zeteti, magistrați atenieni însărcinați cu căutarea datornicilor și recuperarea datoriilor către stat: LYS. 21.16, DEM. 24.11 s.a. [ζητέω]

ζητητικός, ή, óv adj. dornic sau înclinat spre cercetare și investigare, iscoditor: ~ εἰμι τῶν πραγμάτων PLAT. Ax.366b, sunt un iscoditor al lucrurilor; PLAT. R.528c, PLUT. M.627a. // **ζητητικόν**, τὸ subst. (caracter de) cercetare: (despre discursurile lui Socrate) ARSTT. Pol.1265a12.

[ζητέω]

ζητητός, ή, óv adj.vb. căutat, demn de căutare, dezirabil: SOPH. OC389.

[ζητέω]

ζιβύνη, ης, ἡ subst. |var. σιβύνη| suliță: LXX Is.2.4, id. Ier.6.23.

ζιγνίς, ίδος, ἡ subst. (zool.) (specie de) șopârlă: ARSTT. HA604b24.

ζιζάνιον, ou, τὸ subst. (bot.) neghină, sălbătie: (pl.) NT Mt.13.25.

ζυ-, v. σμ-

ζόα, ζόη, ζοία, v. ζωή

ζοός, á, óv adj. (dor.) v. ζωός: THEOC. 2.5.

ζορκάς, ádoς, ἡ subst. v. δορκάς: (pl.) HDT. 4.192.

ζόρξ, ζορκός, ἡ subst. v. δόρξ: CALL. Dian.97.

ζοφερός, á, ón adj. întunecos, întunecat, neguros, sumbru: πέρην χάεος ζοφεροῖ HES. Th.814 *dincolo de Haosul întunecat*; ARSTT. Mir.843a25, LUC. VH2.29 §.a. // **ζοφερόν**, oū, tō subst. întunecime: ARSTT. deAn.426b2.

[ζόφος]

ζοφό-δορπις, ó subst. |ac. sg. -δορπίδαν, ac. pl. -δορπίδας| care cinează pe întuneric (*sau în secret*): (pl.) PLUT. M.726b.

[ζόφος, δόρπον]

ζόφος, ou, ó subst. I beznă, întuneric, întunecime, negură, pâclă: μετὰ χειμέριον ... μηνῶν ζόφου Pl. I.3/4.36 *după întunericul lunilor de iarnă*; διὰ τὸν ἐφεστῶτα ζόφου μῆδὲ τοὺς ἐν ποσὶ δύνασθαι βλέπειν PLB. 18.20.7 *din pricina beznei nu puteai vedea nisi la doi pasi*; μετὰ μικρὸν ὅ τε ~ διελύθη PLUT. Alc.28.5 *după puțin timp negura se risipi*; (fig.) τῆς ψυχῆς ... ζόφου PLUT. M.48c. *bezna sufletului*. II 1 tenebrele sub-pământene, tărâmul umbrelor, infernul: ἀναστήσονται ὑπὸ ζόφου IL. 21.56 *se vor ridică din beznă*; IL. 15.191, OD. 20.356. 2 regiunea întunecată a pământului, apusul: ἥδη γάρ φάσι οἴχεθ' ὑπὸ ζόφου OD. 3.335 *lumina s-a pogorât sub beznă*; ποτὶ ζόφου ἡερόεντα IL. 12.240 *spre bezna neguroasă*; πρὸς ζόφου OD. 9.26, id. 12.81, Pl. N.4.69 *spre apus*.

[cf. ζέφυρος]

ζοφώδης, ες adj. întunecat, neguros, pâcloș, tulbure: (despre mare) ARSTT. Pr. 944b22, (despre noapte) IOS. AII.344.3 §.a.

[ζόφος, -ώδης]

ζύγινα, ης, ḥ [v̄] subst. (iht.) rechin-ciocan: ARSTT. H.506b10.

ζύγιαστρον, ou, tō [v̄] subst. cufăr de lemn, sipeț: SOPH. Tr.692, XEN. Cyr.7.3.1.

[ζυγόν]

ζυγεῖς, part. aor. pas. de la ζύγνυμι.

ζύγιέω-ώ, vb. a forma o linie de luptă: PLB. 3.113.8.

[ζυγόν]

ζυγη-φόρος, ov adj. (poet. pt. ζυγοφόρος) purtător de jug: AESCH. Fr.465, EUR. Rh.303.

[ζυγόν, φέρω]

ζύγιμος, ov [v̄] adj. jugar, de jug: βοῦς ~ PLB. 34.8.9 *bou de jug*.

[ζυγόν]

ζύγιος, a, ov și oç, ov [v̄] adj. I de jug, de înhamat: (despre cai) AR. Nu.122, (în op. cu

σειραφόροι „(cai) láiturași” τοὺς μὲν μέσους ζυγίους EUR. IA221 *caii din mijloc, care poartă jugul*; θηρῶν ... ζυγίους ... σατίνας EUR. Hel.1310 *care trase de fiare sălbatrice*. II care unește (oamenii), care leagă (căsătorile): (epitet al Herei) A.RH. 4.96.

[ζυγόν]

ζυγό-δεσμον, ov, tō subst. curea care leagă jugul de oîște: IL. 24.270, (despre nodul gordian) PLUT. Alex.18.4.

[ζυγόν, δεσμός]

ζυγο-μάχεω-ώ, vb. I a se lupta sau a se certa cu tovarășul său (de jug): ἵππουν ἐν ἄρματι ζυγομαχοῦντος APP. Syr.172.7 *dacă un cal se luptă cu perechea sa de car*; PLUT. Cat.Ma.21.3. II (în gen.) a lupta: ~ πρός τινα sau τι *a lupta cu cineva sau ceva*; ~ περί τινος DEM. 39.6 *a lupta pentru ceva*; πρὸς τὴν τύχην ~ οὐδὲ πάδιον MEN. Fr.673 *nu este ușor a lupta cu destinul*.

[ζυγόν, μάχομαι]

ζυγόν, oū, tō subst. |var. ζυγός, ó, Hom., Plat. §.a.| {ep. gen. ζυγόφι(v) Hom.} I 1 jug, piesă de lemn pusă pe grumazul unor animale (în spec. boi sau cai) care trag la plug ori la car: ~ ἵππειον, ἡμιόνειον IL. 5.799, id. 24.268 *jug de cai, de catări*; ὑπὸ ~ ἤγαγεν ... ἵππους IL. 5.731 *īși duse caii sub jug*; ἐπὶ ~ αὐχένι θεῖναι βουσί HES. Op.815 *a pune boilor jugul pe grumaz*; Pl. N.7.93 §.a. 2 (fig.) jug, legătură, robie: δούλιον, δούλειον, δουλείας, δουλοσύνης ~ HDT. 7.8, AESCH. Th.471, PLAT. Ep.354d, SOPH. Ai.944, DEM. 14.289 *jugul robiei*; (Creon, despre unii dintre supușii săi) οὐδ' ὑπὸ ζυγῷ λόφον δικαίως εἶχον SOPH. Ant.291 *nu ȳineau ceafa sub jug cum se cuvine*; ἀνάγκης δ' ἐς ~ καθέσταμεν EUR. Or.1330 *noi stām sub jugul necesității*; (pentru dușmanii învinși în război) οἶος τ' ἦν ἄγειν ὑπὸ τὸν ζυγὸν ... τοὺς Ἀχαιούς PLB. 4.82.2 *se străduia să-i aducă sub jug pe aheeni*; ó ζυγός μου χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον μου ἔλαφρόν NT Mt.11.30 *jugul Meu este bun, iar sarcina Mea usoară*. II stinghie care unește cele două brațe (coarne) ale unei lire și de care sunt legate strunele: IL. 9.187. III 1 (mar.) bancă transversală (pentru vâslași), grindă (care susține puntea unei corăbiilor), punte: (frecv. pl.) ὑπὸ ζυγά OD. 9.99, id. 13.21 *sub băncile vâslășilor*; ζυγὰ ἐπιπολῆς τείνουσι